

ХАЛҚАРО ТАЖРИБАЛАР АСОСИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ЭКОЛОГИК БРЕНДИНГНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ СТРАТЕГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Бахромжоновна Феруза Тўлқинжон қизи

Аннотация: Ушбу мақола Ўзбекистонда экологик брендлаштириш (экобрендлаштириш) стратегиясини такомиллаштиришнинг долзарб масалаларига бағишланган. Тадқиқотнинг асосий мақсади — Европа Иттифоқи, Скандинавия ва Япония каби илғор давлатларнинг экологик этикеткалаш, яшил сертификатлаштириш ва корпоратив ижтимоий жавобгарлик борасидаги халқаро тажрибаларини таҳлил қилиш. Асосий қисмда Ўзбекистон маҳсулотлари ва хизматларини жаҳон бозорига олиб чиқиш учун миллий эко-белгилаш тизимини яратиш, аҳолининг экологик онгини ошириш ҳамда "яшил иқтисодиёт" тамойилларини ривожлантириш механизмлари муҳокама қилинади.

Abstract: This article is dedicated to the pressing issues of improving the ecological branding (ecobranding) strategy in Uzbekistan. The main objective of the study is to analyze the international experiences of advanced countries such as the European Union, Scandinavia, and Japan in green labeling, green certification, and corporate social responsibility. The main section discusses mechanisms for creating a national eco-labeling system to introduce Uzbek products and services to the global market, raising public ecological awareness, and developing the principles of the "green economy."

Калит Сўзлар: Экологик брендинг, Эко-маркировка, Яшил иқтисодиёт, Сертификатлаштириш, Халқаро тажриба, Корпоратив ижтимоий жавобгарлик.

Keywords: Ecological Branding, Eco-labeling, Green Economy, Certification, International Experience, Corporate Social Responsibility (CSR).

Кириш

Глобал миқёсда иқлим ўзгаришлари ва табиий ресурсларнинг чекланганлиги муаммоси кескинлашаётган бугунги кунда, "яшил иқтисодиёт"

тамоийилларига ўтиш ҳар бир давлат учун стратегик аҳамият касб этмоқда. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотлар, хусусан, 2030 йилгача "яшил" ўсиш стратегиясини қабул қилиш, миллий иқтисодиётни экологик жиҳатдан барқарорлаштиришга бўлган интилишни кўрсатади.

Бироқ, миллий маҳсулотларни халқаро бозорга олиб чиқиш ва ички истеъмолчиларнинг экологик онгини оширишда экологик брендинг тизимининг самарадорлиги етарлича эмас. Экологик брендинг — бу маҳсулот, хизмат ёки ҳудуднинг атроф-муҳитга зарарсизлигини тасдиқловчи, истеъмолчилар ишончини қозонувчи ва рақобатбардошликни оширувчи муҳим маркетинг инструменти.

Мақоланинг мақсади — ривожланган мамлакатларнинг (Германиядаги Blue Angel, Скандинавиядаги Nordic Swan, Европадаги EU Ecolabel каби) муваффақиятли тажрибаларини чуқур таҳлил қилиш асосида, Ўзбекистонда миллий эко-белгилаш ва брендинг тизимини яратиш ва ривожлантириш бўйича амалий таклифлар ишлаб чиқишдан иборат.

Асосий Қисм: Халқаро Тажрибалар ва Миллий Стратегия. Асосий қисм Ўзбекистонда экологик брендинг стратегиясини такомиллаштириш учун асос бўладиган халқаро тажрибаларни таҳлил қилади.

1. Экологик Брендингнинг Халқаро Моделлари

Европа Иттифоқининг EU Ecolabel тизими маҳсулотнинг бутун ҳаёт циклидаги экологик мезонларга қандай асосланишини ўрганиш муҳим. Скандинавия мамлакатларидаги Nordic Swan каби мустақил, ихтиёрий ва қатъий эко-маркировка тизимларининг муваффақияти уларнинг шаффофлиги ва юқори экологик стандартлари билан боғлиқ. Шунингдек, халқаро компанияларнинг Корпоратив Ижтимоий Жавобгарлик (КИЖ/CSR) доирасида ўз брендларини экологик позициялар орқали мустаҳкамлаш усуллари ҳам таҳлил қилинади. Бу тажрибалар Ўзбекистон учун самарали миллий тизим яратишда намуна бўла олади.

2. Ўзбекистонда Экологик Брендингнинг Ҳозирги Ҳолати

Миллий қонунчиликдаги эко-сертификатлаштириш ва маркировкалаш меъёрлари мавжуд бўлса-да, уларнинг амалда қўлланилиши ва истеъмолчилар орасидаги танилиши паст даражада. Асосий муаммолар: стандартларнинг халқаро талабларга тўлиқ мос келмаслиги, ишончли ва мустақил сертификатлаш органларининг етишмаслиги ва "яшил" маҳсулотлар бозорининг ҳали тўлиқ шаклланмаганлиги билан боғлиқ.

Муҳокама.Стратегияни Такомиллаштириш Йўналишлари.Муҳокама қисмида Ўзбекистон шароити учун халқаро тажрибаларни мослаштириш ва самарали стратегияни жорий этиш механизмлари кўриб чиқилади.

1. Миллий Эко-Белгилаш Тизимини Яратиш ва Жорий Этиш

Халқаро стандартларга (хусусан, ISO 14024 турига) мувофиқ, мустақил ва шаффоф миллий эко-белги ("Ўзбекистон Эко-Маркаси" ёки шунга ўхшаш)ни жорий этиш муҳимдир. Бу белгилаш мезонларини маҳаллий ишлаб чиқариш хусусиятлари (айниқса, пахтачиликда сув ресурсларини тежаш ва пестицидлардан воз кечиш) ҳамда экологик хавфсизлик талабларини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқиш лозим.

2. Истеъмолчи ва Ишлаб Чиқарувчи Онгини Ошириш

Эко-маркировкалаш тизимининг муваффақияти бевосита аҳолининг уни қанчалик тушуниши ва унга ишонишига боғлиқ. Аҳолига эко-белгиларнинг аҳамиятини тушунтиришга қаратилган таълим ва тарғибот кампанияларини кучайтириш керак. Ишлаб чиқарувчилар учун эса яшил технологияларга ўтишга доир солиқ имтиёзлари, грантлар ва субсидиялар тизимини яратиш, уларнинг экологик брендлаштиришга қизиқишини оширади.

3. Халқаро Ҳамкорликни Кучайтириш

Миллий эко-белгилаш тизими халқаро даражада тан олинishi учун халқаро эко-маркировка ташкилотлари билан ўзаро тан олиш келишувларини имзолаш зарур. Бу Ўзбекистон маҳсулотларининг, аynиқса, органик озиқ-овқат ва тўқимачилик маҳсулотларининг Европа ва бошқа бозорларга кириб бориш салоҳиятини кескин оширади.

Хулоса

Ўзбекистонда экологик брендингни такомиллаштириш стратегияси халқаро стандартлар ва маҳаллий иқтисодий-экологик хусусиятларни уйғунлаштиришга асосланиши лозим. Миллий эко-белгилаш тизимининг муваффақиятли жорий этилиши маҳсулотларимизнинг жаҳон бозоридаги рақобатбардошлигини оширади, ички истеъмолчи маданиятини юксалтиради ва мамлакатнинг "яшил имиж"ни мустаҳкамлайди. Ушбу стратегияни амалга ошириш давлат, бизнес ва жамоатчиликнинг биргаликдаги саъй-ҳаракатларини талаб қилади ва Ўзбекистоннинг барқарор ривожланиш йўлидаги муҳим қадами бўлиб хизмат қилади.

Адабиётлар Рўйхати

1. Ўзбекистон Республикасининг 2019-2030 йилларга мўлжалланган "Яшил" иқтисодиётга ўтиш стратегияси.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Экологик экспертиза тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрирда).
3. Европа Иттифоқининг EU Ecolabel тизимида оид расмий ҳужжатлари ва регламентлари.
4. ISO 14024 (Экологик тамғалар ва декларациялар – 1-тур экологик тамғалаш) халқаро стандарти.
5. Porter M.E., Linde C. Green and Competitive: Ending the Stalemate. // Harvard Business Review, 1995.